

I somras påbörjade vi en artikelserie om Försvunna byggnader som lämnat spår i Jönköping. Efter Varmbadhuset och Alphyddan kommer här del 3, Bäckaby kyrka.

Bäckaby kyrka

Under sommaren 1902 flyttades Bäckaby kyrka till Stadsparken i Jönköping. Året därpå restes klockstapeln från Solberga på parkens högsta punkt. Skansen i Stockholm hade 1891 slagit upp sina portar på Djurgården. Tanken på att skapa regionala friluftsmuseer runt om i landet föddes några år senare. Ingenjör Algot Friberg deltog 1901 på Svenska Fornminnesföreningens årsmöte. Där fick han kännedom om att den gamla träkyrkan i Bäckaby församling var hotad då en ny kyrka av sten skulle byggas. Den gamla timmerkyrkan skulle säljas. Algot Friberg for till Bäckaby och lyckades köpa kyrkan för 400 kronor.

Den gamla timmerkyrkan i Bäckaby socken sydväst om Vetlanda hade uppförts mitt i kyrkbyn. Enligt anteckningar stod kyrkan under byggnad 1584, "sedan den gamla kyrkan för någon tid sedan brunnit". De äldsta fönstrens utformning har dock länge tytt på att kyrkan skulle vara betydligt äldre. Vid en genomförd årsringsdatering av timret bestämdes åldern till omkring 1326.

Bäckaby kyrka omfattade ett rektangulärt långhus med en tillbyggd korsarm från 1758 mot norr, ett rakavslutat kor, en sakristia troligen från 1600-talet norr om koret och ett torn med ett vapenhus från 1690-talet. När Bäckaby gamla kyrka fungerade som museikyrka i Jönköpings stadspark omfattade kyrkorummets interiör föremål och inredning både från originalinredning och sådan som samlats in från andra kyrkor. Kyrkans altartavla och predikstol tillkom båda 1715.

Under 1902 flyttades kyrkan till Jönköpings stadspark. Algot Fribergs agerande som privatperson hade då övergått till att den nybildade Norra Smålands fornminnesförening stod som ansvarig för projektet. Flytten skedde med hästtransport till Landsbro och vidare med järnväg till Jönköping. I början av augusti 1902 var stommen rest och senare samma månad visades kyrkan för första gången.^[3]

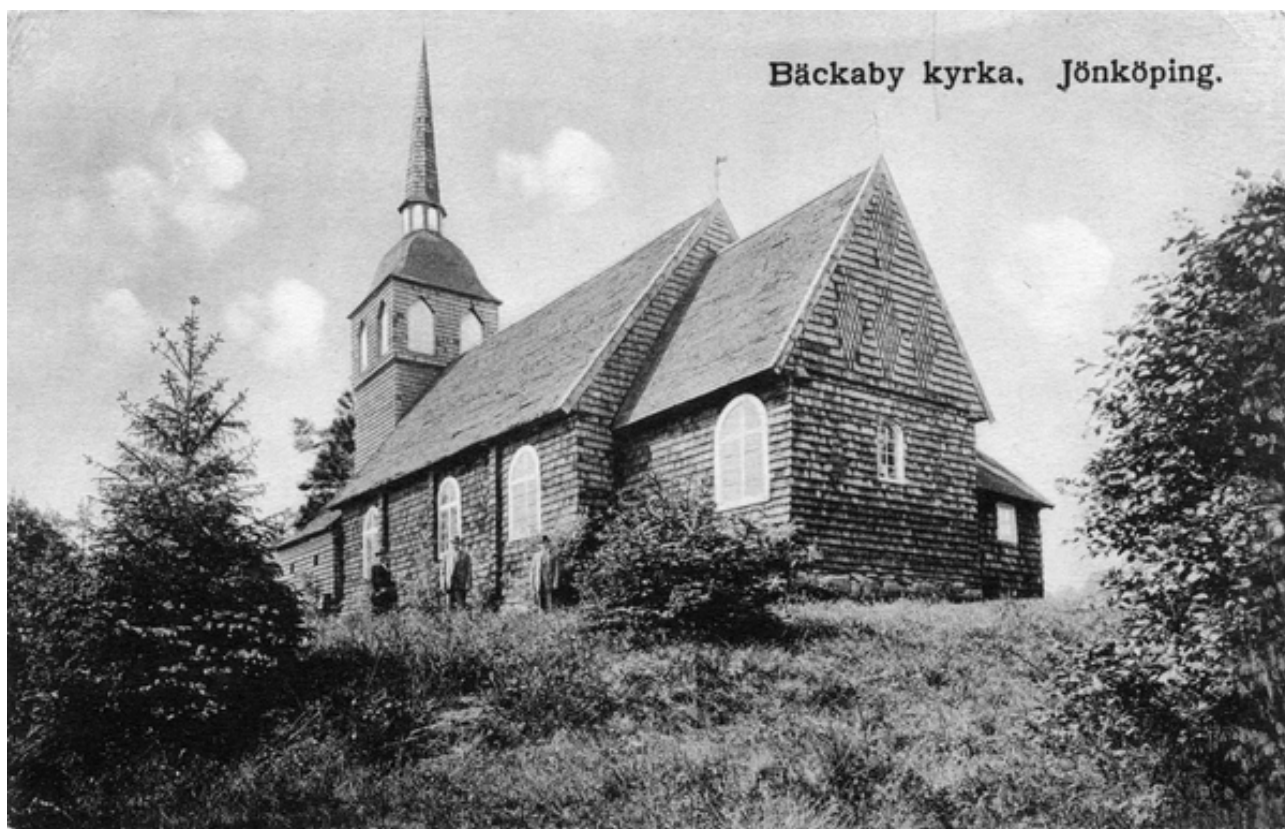
Bäckaby gamla kyrka blev landets andra museikyrka efter Bosebo kyrka som flyttats till Kulturen i Lund 1895. Skansen fick sin museikyrka först 1916 genom Seglora kyrka.

Bäckaby kyrka, var en av landets bäst bevarade träkyrkor. I Jönköping blev kyrkan populär och användes ofta vid bröllop.

Kyrkan som i århundranden tjänat allmänheten, klarat sig under krig, oväder med mera utsattes efter 98 år i Jönköpings stadspark för en anlagd brand. Strax före kl 01.00 natten mot lördagen den 29 april 2000 larmades räddningstjänsten i Jönköping om att det brann i Stadsparken. På morgonen var kyrkan totalförstörd. Omedelbart påbörjade länsmuseum arbetet med att ta tillvara föremål och andra rester som inte var totalförstörda. Bland annat räddades en hel del metallbeslag och den krossade kyrkklockan. Branden visade sig vara anlagd och förövarna greps och dömdes.

År 2003 invigdes en minnesplats på den plats som Bäckaby gamla kyrka låg i Jönköpings stadspark. Mer finns att läsa i en artikel om Bäckaby kyrka, författad av Anders Franzén i Gudmundsgillet's årsbok 1996.

MAGNUS WIDELL

Bäckaby kyrka i Stadsparken, vykort.

Bäckaby kyrka i vinterskrud, vykort

Vid Oskar II:s besök i Jönköping hösten 1905 besökte han bland annat Bäckaby gamla kyrka.